

POZIV NA VIDEMSKEGA NADŠKOFA MSGR. ZAFFONATA

Poostruje se versko zapostavljanje Beneških Slovencev

Krivice iz dobe fašizma so še v veljavi - Dajte našim bratom enakopravnost s črnci v Afriki

Vest, da je novi videmski nadškof Giuseppe Zaffonato imenoval v Trčmunu, rojstni vasi največjega Beneškega Slovenca Ivana Trinka, za župnika italijanskega duhovnika, ki ne razume jezika vernikov, je zbudila močno vznemirjenost daleč preko meja videmske pokrajine.

Ko se je zatem jel še širiti glas, kako je tujerodni župnik Stefanutti prejel na občini in celo s cerkvene strani nasvet, naj se nikar ne uči jezika domačinov, se je vznemirjenje pretvorilo v globoko ogorčenje, ki zajema čedalje večje kroge jugoslovanskih katoličanov tu — in onstran državne meje.

Nasvet, ki ga je župnik Stefanutti prejel, ne pomeni namreč nič drugega kot nedvoumen poziv, da naj dosedanje slovensko dušno pastirstvo v čisto slovenskem Trčmunu kratko in malo poitalijanči ter spremeni v politično sredstvo potujčevanja naših bratov.

Velika užaljenost in nevolja, ki se širita med našim narodom, sta torej več kot upravičeni.

SPOVED S POMOČJO TOLMAČA

Saj so posledice, združene s tako cerkveno politiko v Beneški Sloveniji, nam vsem še iz dobe fašizma in škofovanja pokojnega Nogara na žalost predobro znane.

Ko je Mussolini l. 1933 izdal predrzni in hudodelski odlok, s katerim je v Beneški Sloveniji prepovedal v cerkvah slovenske pridige, slovensko pesem, molitev in dušno pastirstvo ter se mu je nato posrečilo, da so s pomočjo škofa Nogara zasedli več ko dve tretjini naših duhovnij tujci, nevesči jezika vernikov, so nastale v tem delu Italije razmere kot nikjer drugod v katoliški Evropi: zgodilo se je, da so se starejši ljudje teh krajev, če so se hoteli spovedati, morali posluževati tolmačev med seboj in dušnim pastirjem.

To se je dogajalo v deželi, kjer je sedež papežev in središče vesoljne Cerkve.

Politični uspeh te cerkvene politike pa je bil, da so se 10 let kasneje možje in fantje Beneške Slovenije prvič v zgodovini dežele uprli ter šli z orožjem v roki v boj proti fašistični vladavini.

Vsakdo bi pričakoval, da bo po padcu fašistične strahovlade prva skrb odgovornega škofa, da takoj popravi krivice, prizadejane slovenskim vernikom v Cerkvi. Toda msgr. Nogara ni niti s prstom mignil, da bi krivice odpravil. V vseh slovenskih duhovnijah so ostali in sede še danes tuji duhovniki, ki se nočejo ali ne morejo naučiti jezika vernikov, med katerimi živijo.

V NASPROTJU Z NAČELI
KRŠČANSTVA

In vendar je za vsakogar, ki je le kolikor toliko poučen o preteklosti, o predpisih in načelih Cerkve, iznad slehernega dvoma, da je tako ravnanje tujih duhovnikov s Slovenci — protikrščansko!

Kristusov ukaz: Pojdite in učite vse narode! je temelj, na katerem je od prvih početkov skozi vsa stoletja počivala Kristusova Cerkve. Njena vesoljnost je bila izpričana pred vsem svetom na binkošti, na dan njene ustanovitve, ko se je zgodil čudež, da so apostoli govorili vernikom — vsakomur v njegovem lastnem jeziku!

Cerkve po svojem nauku ne dela razlik med velikimi in malimi, med mogočnimi in šibkimi, med vladajočimi in podložnimi narodi. Zanje so vsi narodi enakopravni! V njenih očeh so zategadelj tudi vsi jeziki enakopravni, saj so bili vsi od istega Boga ustvarjeni.

Kdor torej tuj jezik zaničuje in zatira, greši zoper krščansko moralo. Tisti v Beneško Slovenijo priseljeni duhovnik pa, ki je nedavno tega izpred oltarja z jezo pozival slovensko moleče vernike, naj že enkrat nehajo moliti k Bogu v tem jeziku, je ravnal naravnost bogokletno.

»IMENOVANJE BREZ VELJAVE
IN VREDNOSTI«

Taki primeri poganškega nacionalizma so pri dušnih pastirjih redki in bi morali biti nemudoma kaznovani.

Pač pa se je v zgodovini Cerkve večkrat

V vsakem primeru nedopustno

Kar smo zapisali, bi bilo vsekakor neizpodbitno, če bi v cerkveni zakonodaji še veljalo slovito 20. jezikovno pravilo, kakor je vsa dolga stoletja do kraja prve svetovne vojne. Toda novi cerkveni zakonik ni na žalost njegove vsebine niti prevzel med svoje člene niti je ni preklical.

Med pravniki bi lahko nastal spor, ali naj se še zmerom spoštuje vekovito izročilo Cerkve ter ima imenovanje jezikovno nesposobnih dušnih pastirjev za »neveljavno in brez vrednosti« ali pa samo za moralno grodo dejanje.

Vsakdo ve, da pravi kristjan ne dela bistvenih razlik med zakonskimi in moralnimi predpisi, načela morale so zanj celo važnejša kot paragrafi. Če msgr. Zaffonato meni, da se je Cerkve l. 1918 z novim zakonikom odrekla svoji vesoljnosti ter izneverila predpisu, da se dušno pastirstvo mora opravljati v jeziku vernikov, se zelo moti.

pripetilo, da so škofje imenovali za dušne pastirje može, ki niso obvladovali jezika vernikov, vendar je Cerkve videla v tem zlo, proti kateremu se je vztrajno borila.

Tako je že IV. Lateranski vesoljni cerkveni zbor pod papežem Inocencijem III. l. 1215, torej pred 742 leti, naslovil na škofe »strogo ukaz, naj v krajih, kjer živi prebivalstvo »različnih jezikov«, imenujejo za dušne pastirje može, sposobne opravljati »službo božjo v raznih obredih in jezikih, deliti zakramente Cerkve ter ljudi poučevati z besedo in zgledom«.

Vprašanje jezikovne usposobljenosti dušnih pastirjev je pa Cerkve neprimerno strože uredila v tako imenovanih Papeških kancelijskih pravilih, ki so prvič bila zapisana v začetku 14. stoletja pod papežem Ivanom XXII. ter ostala v veljavi do maja 1918, ko jih je nadomestil novi Cerkevni zakonik.

Slavno 20. jezikovno pravilo se ne zadovoljuje več »s strogim ukazom« na škofe, naj postavijo za dušne pastirje le duhovnike, ki obvladajo jezik vernikov, temveč gre mnogo dalje: imenovanje župnikov in dušnih pastirjev, ki ne poznajo in »razumljivo ne govore krajevnega jezika (idioma loci)«, je kratkomalo »neveljavno in brez vrednosti« (nullius inboris vel momenti).

Po pravnih predpisih Cerkve, ki so do konca prve svetovne vojne veljala po vsem katoliškem svetu, bi bila torej vsa imenovanja slovensčine nevesčih duhovnikov, ki jih je izvršil msgr. Nogara v Beneški Sloveniji, neveljavna in ravno tako seveda neveljavno najnovejše imenovanje župnika Stefanuttija v Trčmunu.

Ko je sv. stolica sklepala l. 1929 z Mussolinijem konkordat, je bila februarja istega leta podpisana pogodba, s katero narodne manjšine sicer nikakor niso mogle biti zadovoljne, a je vanjo vendarle prišel znani 22. člen, v katerem je rečeno naslednje: župnikom je treba v slučaju potrebe dodati kaplane, ki »poznajo jezik kraja, da bi se dušno pastirstvo lahko opravljalo po predpisih Cerkve v jeziku vernikov«.

S tem, da msgr. Zaffonato trpi v svoji škofiji številne duhovnike, nesposobne pastirovati v jeziku vernikov, med katerimi jih je celo mnogo očitnih sovražnikov in raznarodovalcev Slovencev, in s tem, da je videmski nadškof z imenovanjem župnika Stefanuttija v Trčmunu žalostni položaj še poslabšal, je pogazil obstoječi konkordat ter se pred vsem svetom pregrešil zoper predpise Cerkve.

NOVICE Z VSEGA SVETA

MUSSOLINIJEV POGREB

Dne 30. avgusta so po nalogu vlade izročili truplo diktatorja njegovi ženi Raheli. Enajst let so ga skrivali v velikem kovčku v nekem kapucinskem samostanu pri Milanu in le malokdo je vedel, kje se nahaja.

Truplo so prenesli na pokopališče v Predappio, Mussolinijevo rojstno vas. Pogreba se je udeležilo okrog 500 fašistov, ki so v črnih srajcah dvigali roke v zrak ter prisegali še zmerom zvestobo dučuju. Pri tej priliki so pretepli nekaj prisotnih časnikarjev.

Ob Mussolinijevem pogrebu je pokazal posebno ginjenost tudi Alessijev tržaški Il Piccolo. Od Alessija je to lepo, saj je bil diktatorjev osebni prijatelj in eden glavnih pomagačev njegove strahovlade v naših krajih.

Nam pa kliče Alessijev list z vso silo v spomin temna leta fašistovskega preganjanja, zlasti še zastran tega, ker z Mussolinijevim truplom na žalost niso bile pokopane tudi vse krivice, ki jih je storil fašizem našemu narodu in človeštvu.

Neporavnane krivice

Slovenecem ni do danes še nihče povrnil škode, ki jo je fašizem povzročil s svojimi požigi, ropi in tatvinami v naši domačiji. Kamorkoli človeki pogleda, vidi, kako so številne krivice iz Mussolinijeve dobe še neporavnane.

Pomorjenih talcev in naših narodnih mučnikov, to vemo tudi mi, sicer ni več mogoče obuditi k življenju. Ravno tako ne priključiti iz grobov stotisočev žrtev fašizma po vsej Italiji in Evropi. Pač pa bi bili njegovi nasledniki lahko popravili vsaj tiste krivice, ki se še dajo.

V naših krajih se pa, kakor pričajo na priliko sramotne cerkvenopolitične razmere v Beneški Sloveniji, na žalost to ni zgodilo.

Morda je največje zlo, ki ga je zapustil Mussolini, v tem, da je okužil s svojo nacionalistično nestrpnostjo tudi celo vrsto nefašistov in med njimi preštevilne — *katoličane*. Njegov nacionalizem je še vedno živ ter ogromno škodi ugledu italijanskega katolicizma v svetu! Najbolj strupen je pa ravno pri nas, kjer onemogočuje pravično sožitje med sosednima narodoma.

Toda čeprav je bil Mussolini največji sovražnik, kar jih je slovensko ljudstvo srečalo v svoji zgodovini, kot kristjani želimo, da bi bil Bog pokojnemu nasilniku prizanesljiv sodnik.

POLJSKO-JUGOSLOVANSKO PRIJATELJSTVO

Sedaj je uradno objavljeno, da bo ta mesec obiskalo Jugoslavijo posebno odposlanstvo, ki ga bodo sestavljali Gomulka, predsednik vlade Cirankiewicz in številni drugi poljski veljaki.

Sestanek Tito-Gomulka ima namen utrditi prijateljstvo in sodelovanje med obema deželama. »Po odločilnem oktobrskem preokretu v svojem notranjem razvoju«, piše beograjska Borba, »se sedaj Poljska skupno z Jugoslavijo trudi, kako bi zgradila socialistično družbo na človekoljubnih in demokratičnih načelih«.

To pomeni praktično tudi skupno borbo za polno neodvisnost obeh držav od Krem-

lja, kar bo neogibno vplivalo obenem na ostale komunistične dežele. Sestanek v Jugoslaviji je zato zgodovinskega pomena.

»REŠITELJA FRANCIJE«

Francoski papirničar Poujade je v svetu zaslovel, ko je njegova stranka lani odnesla znatno število poslanskih mest. V boj se je vrgel z geslom, da je treba znižati davke, in zato so mnogi Francozi zanjo glasovali.

Značilno pa je, da se je Poujade pred kratkim sestal z generalom De Gaulleom, medvojnim voditeljem francoskega odpora proti nacistom in fašistom.

Papirničar trdi, da bosta on in De Gaulle rešila Francijo iz finančne stiske ter obenem poravnala spor z Alžirijom. Da se to doseže, pa je treba *strmoglavit* vse sedanje voditelje in razgnati parlament, ki ga Poujade imenuje »cirkus«.

Namesto ljudskega zastopništva naj bi vladal nad Francijo odbor za javno blaginjo pod vodstvom generala in papirničarja.

Tudi iz tega se vidi, v kako globoko krizo je zagazila francoska demokracija.

PRED GRONCHIJEVO POTJO V PERZIJU

Predsednik republike bo v kratkem odpoval na uradni obisk v Perzijo ali Iran.

Italija se je začela, kakor znano, živo zanimati za narode Srednjega vzhoda že za časa lanske sueške krize, ko je zavzela naklonjeno stališče do Egipta ter zahtevala, naj Angleži in Francozi ustavijo svoj napad na Sueški prekop. Kako je zatem skušala priti v tesne stike z Naserjem, dokazuje nedavni obisk njenega trgovskega ministra v Kairu. Da bi rada uvrstila odnose tudi z drugimi Arabci v Afriki, se vidi pa po tem, da je pred kratkim obiskal Rim zunanji minister Maroka.

Sedaj je pa na vrsti potovanje Gronchija in Pelle v Perzijo, kjer ju bodo gotovo prijazno sprejeli, saj je Iran sklenil z Italijo že pogodbo, po kateri je prejela italijanska družba ENI dovoljenje, da sme izkoriščati tri važne petrolejske vrelce v Perziji.

Italijo silijo na vzhod in jug izrazito gospodarski razlogi. Njena industrija potrebuje surovine, ki jih najlaže dobi na Srednjem vzhodu in v Afriki.

Razen tega je med tamkajšnjimi narodi znano, da se Gronchi odkrito zavzema za njihovo politično in gospodarsko samostojnost in da je odločen nasprotnik kolonializma. Zato ga bodo v Iranu nadvse prijazno pozdravili.

ZADELA GA JE KAP

Avstrijskega kanclerja Raaba je v soboto, medtem ko je otvarjal neko poljedelsko razstavo, udarila rahla kap. Ohromela mu je desna noga in zato so ga takoj prepeljali v bolnišnico v Linzu.

Raab je voditelj Avstrijske ljudske stranke in od 1. 1953 tudi načelnik dunajske vlade.

Zdravniki upajo, da si bo ob popolnem miru kmalu opomogel.

FRANK IN MARKA

Medtem ko vrednost francoskega franka zavoljo dogodkov v Alžiriji pada, se moč

nemške marke stalno veča. To je posledica gospodarske sposobnosti in velike delavnosti nemškega naroda.

Konec julija je trgovinska bilanca Zapadne Nemčije izkazovala nič manj ko 450 milijard lir prebitka in zlate zaloge nemške državne banke so dosegle neverjetno višino 3.200 milijard lir.

Razumljivo je zategadelj, da zaupanje v trdnost in vrednost nemškega denarja v vseh deželah po svetu narašča. Marka ni pustila daleč za seboj samo francoskega franka, temveč je na tem, da potisne v ozadje celo angleški šterling, ki je nekoč kraljeval tudi na denarnem trgu Amerike.

Marka utegne postati poleg ameriškega dolarja najmočnejši denar v svetu. In vse to so Nemci dosegli približno eno desetletje po — zgubljeni vojni!

USODA VJAČESLAVA MOLOTOVA

Sovjetski dopisni urad Tass je v petek zvečer sporočil javnosti, da je Molotov bil imenovan za »izrednega in opolnomočenega veleposlanika« v ljudski republiki Mongoliji. Namesto da bi Hruščev Molotova zaprl ali dal usmrčiti, kot bi se bilo zgodilo v Stalinovih časih, ga je torej poslal v diplomatsko službo.

Ravnanje Nikite Hruščeva je zelo premeteno: svet ga bo pohvalil, da je velikodušen. Molotov je pa kljub temu postavljen »na hladno«. Prestolnica Mongolije Ulan Bator je namreč 4800 km oddaljena od Moskve in 1200 od kitajskega glavnega mesta Pekinga. Komu more Molotov škodovati iz tega izgnanstva? Nikomur.

BEOGRAJSKI VELESEJEM

V ponedeljek je bil po 11 dnevih zaključen prvi beograjski velesejem tehnike, ki je odlično uspel. Svoje industrijske izdelke je razstavilo 650 domačih in 850 tujih podjetij iz 27 dežel. Sejem je obiskalo 1 milijon in 200 tisoč oseb.

Kupčij je bilo sklenjenih za nič manj ko 135 milijard dinarjev. Jugoslovanska podjetja so prodala tujcem predvsem izdelke elektrotehnične in steklarske industrije, zdravila in lesene predmete. Med tujimi kupci so bili na prvem mestu Angleži, sledili so Libanonci, Poljaki, Sirci in Italijani. Ti so v Beogradu prodali sami največ svojega blaga in posekali celo Zapadno Nemčijo.

RUSKE LADJE V DALMACIJI

Moskovski radio je prinesel vest, da je pet sovjetskih bojnih ladij, med njimi križarka Ždanov, zapustilo Baltsko morje ter odplulo na prijateljski obisk v Jugoslavijo.

Ladje sledijo drugi skupini sovjetske mornarice, ki je pretekli petek prispela v vodo Albanije.

Sovjetska zveza je poslala svoje bojne edince v Jadransko morje ne le zaradi tega, da izpriča svoje izboljšane odnose z Jugoslavijo in poudari svoje zaveznitvo z Albanijo, temveč tudi zato, da opozori svet na svojo pomorsko moč.

In res je Rusija postala zadnja leta zelo močna tudi na morju, saj je znano, da ima na primer največje brodogradilne podmornice na svetu.

NAJMLAJŠA MATI

V Arkansasu v Ameriki je 9-letna črnka povila zdravo dete. Ta je najmlajša mati na svetu.

NOVICE

STRAŠNA NESREČA

Na otoku Jamajki v Srednji Ameriki se je prejšnjo nedeljo zgodila ena največjih železniških nesreč v zgodovini. Na vlak, ki je imel 12 vozov, se je nenadoma najprej odklopila prva lokomotiva in nato še druga, tako da so vozovi povsem svobodno nadaljevali tek po tračnicah. Na nekem ovinku so se vozovi prekrucnili, dva pa sta zdrknila v 30 metrov globok prepad. V teh se je vozilo okrog 300 oseb.

Življenje je zgubilo 250 oseb, 400 je pa bilo ranjenih. Število mrtvih se bo še povečalo.

PREBIVALSTVO ITALIJE

Italija šteje letos že 48 milijonov in 350 tisoč prebivalcev. Lani se je število povečalo za 205 tisoč oseb.

VSAKO URO EN MRLIČ

Ugotovili so, da se vsako uro pripeti v Franciji po ena smrtna avtomobilska nezgoda. Zanimivo je, da je število nesreč dvakrat večje kot v Ameriki in da se vsako leto poveča za okrog 10 odstotkov. Tega so krive slabe ceste, predvsem pa nepredvidnost in brezvestnost vozačev.

LLOYD V BEOGRADU

Angleški zunanji minister Selwyn Lloyd je prispel na prijateljski obisk v Beograd. »Izredno sem vesel«, je izjavil po beograjskem radiu, »da se nahajam v Jugoslaviji ter imam možnost se sestati s predsednikom Titom in razgovarjati s Kardeljem in Koča Popovićem. Čvrste vezi, ki so se za druge svetovne vojne stvorile med našima deželama, so najtrdnjše podlaga za medsebojno prijateljstvo. Na Angleškem globoko spoštujemo jugoslovanske narode in iskreno občudujemo njihovo vztrajno željo, da branijo lastno neodvisnost.«

MAKARIOS V AMERIKI

Te dni je odpotoval v New York voditelj ciprskih Grkov nadškof Makarios. Pred odhodom je izjavil, da bo v Ameriki spremljal delo Združenih narodov, ki bodo v kratkem razpravljali tudi o Cipru. Po njegovem mnenju bi moralo ciprsko ljudstvo samo sklepati o svoji bodočnosti in tudi o tem, ali naj bodo na otoku oporišča Atlantske zveze.

Dodal je, da je do potovanja prišlo na željo ameriške vlade. Ta pripomba je važna, ker iz nje lahko sprevidimo, da se v vprašanju Cipra Američani ne strinjajo z Angleži.

OTON HABSURŠKI

Nadvojvoda Oton Habsburški je napisal v španskem listu Ya članek o nemški manjšini na Južnem Tirolskem, o katerem trdi, da predstavlja »kolonijo v srcu Evrope«. Težave, ob katere naleta Italija v tej deželi, so zanj dokaz, kako »izumira imperializem starega sloga«.

Ker je članek napisal mož, ki bi lahko bil cesar Avstro-Ogrske, je zbudil mnogo šuma v svetu in v Italiji veliko nevoljo. Otonu Habsburškemu je v rimskem listu Il Mondo odgovoril tudi bivši italijanski veleposlanik v Parizu Nicolò Carandini.

ZOPET K MOŽU

Bivša egiptovska kraljica Narriman se je, kot znano, pred leti ločila od kralja Faruka ter nato razkrivala svetu vse mogoče napake in slabosti svojega moža. Naposled se je poročila z nekim zdravnikom. Sedaj hoče dati slovo tudi temu ter se vrniti k Faruku, češ da bi rada sama poskrbela za vzgojo sinčka Ahmeda, ki živi z očetom.

Najbrž ji pa bolj diše milijoni, katere lahkoživi Faruk razsipa po raznih letoviščih. Nič ni čudnega, da so taki vladarji bili strmoglavljeni.

Bled

VAŽEN VIR DOHODKOV

L. 1956 so tujeji potrošili v Italiji okrog 300 milijard lir, od teh 260 za hrano in bivanje, ostalo za nakup raznih spominov in blaga.

V prvi polovici letošnjega leta se je tujski promet še povečal za skoro 16 odstotkov. V tem času je prišlo 4 milijone in 867 tisoč izletnikov, med njimi največ Nemcev.

Iz tega spoznamo, koliko dohodkov bi lahko imela prelepa Slovenija, če bi znala vzorno urediti promet s tujeji.

»GOSPODOM TATOVOM!«

Neki tiskar v Rimu si je za avgustove počitnice prislužil lepe denarce. Prodajal je majhne lepake za na vrata z naslednjim opozorilom: »Obvestilo gospodom tatovom! Denar smo shranili na banki, boljše obleke, zlatnino in srebrni pribor pa v zastavljalnici. Brezpotrebno je torej, da vlamljate v stanovanjela. In res so rimske zastavljalnice izdale obvestilo, da so meščani dali pri njih v shrambo za preko dve milijardi lir vrednosti.

Gospodje tatovi so ponekod opozorilo upoštevali, drugod pa ne.

BEDASTI ŠPORT

Nekaj angleških športnikov je stavilo, da bodo na prav poseben način prepluli Atlantski ocean. Zgradili bodo nekake majhne splave, katere bodo poganjali naprej s pedali kot pri kolesih. Računajo, da bodo prepluli na teh morskimi kolesih razdaljo med Evropo in Ameriko v 30 dneh.

Po svetu

Norilsk se imenuje novo mesto, ki je zraslo v Rusiji ob severnem tečajniku. Leži sredi bogate rudne pokrajine niklja in bakra. Mesto šteje že 160.000 prebivalcev. Proti polarnemu mrazu se pa mora boriti z ogrevanimi hlevi in celo z ulicami, ki imajo parne cevi pod tlakom.

Na umeten način ogrevajo tudi velikanske gredice zelenjave, da je sveže vrtnine dovolj za vse mesto.

* * *

Največjo knjigo hranijo v Njujorku. Visoka je tri metre in debela en meter. Liste v njej odpira posebna priprava. V neki dunajski knjižnici kažejo dva metra visok in en meter širok anatomski atlas, ki so ga natisnili pred 100 leti. — Šestdeset let tega je pa izšla v Padovi knjiga za en noht velika; meri 10 milimetrov dolžine in 6 debeline.

V NEDELJO, 8. SEPTEMBRA, BO OB 15.30
NA STRELISCU V BAZOVICI SPOMINSKA
PROSLAVA BAZOVISKIH ZRTEV

Poostruje se versko zapostavljanje Beneških Slovencev

(Nadaljevanje s 1. strani)

KAJ OD NJEGA PRIČAKUJEMO?

Zato kot svobodni ljudje in katoličani od videmskega nadškofa pričakujemo, da vnebovpijočo krivico čimprej popravi. Mi mislimo, da ne zahtevamo nič nezaslišanega, nič protikrščanskega, ako želimo, da škof tudi v ravnanju z našim šibkim in ubogim ljudstvom spoštuje stoletna izročila krščanske morale ter se drži nespornih, zlasti zanj obveznih predpisov vesoljne Cerkve.

Vladajoči papež Pij XII. je 21. aprila t. l. izdal okrožnico Fidei donum o misijonih v Afriki, v kateri beremo med drugim, da je vesoljnost, to je enaka ljubezen do vseh narodov, »bistveni znak prave Cerkve: in to do tolike mere, da o kristjanu, ki ni privržen in vdan njeni vesoljnosti lahko rečemo, da ne ljubi resnične Cerkve«.

Tako Pij XII., ki izraža obenem željo, da bi črnei razvili svojo narodno kulturo ter

da bi med njimi opravljali s časom dušno pastirstvo samo duhovniki njihovega rodu in jezika. Ali je od nas pregrešno, ako želimo, da bi tudi msgr. Zaffonato upošteval papeževe opomine ter upravljal cerkveno življenje Beneških Slovencev po njegovih smernicah?

Če se misijonarji, namenjeni za Afriko, morajo prej naučiti culukafrščine in vseh mogočih jezikov še napol divjih črnih plemen, se morajo tudi duhovniki, ki hočejo pastirovati v slovenskih vaseh videmske pokrajine, prej dobro naučiti jezika svojih so-deželanov.

To se nam zdi tako pravično, da od te zahteve ne bomo nikdar odnehali. Borbo za pravico bomo nadaljevali do kraja, pa naj razni tesnoumneži še tako vpijejo, da taka naša politika vodi v — komunizem, ko pa vsak pameten človek vidi, da ji je cilj le enakopravnost našega ljudstva v Cerkvi in vsem javnem življenju.

Dopisi v Tržaškega

DEVIN

Prejšnji četrtek se je pri nas bliskovito razširila žalostna vest, da se je v tržiških ladjedelnicah smrtno ponesrečil 22-letni domačin Jože Legiša. Nesrečni mladenič je popravljaval električni kabel, a je zadet od električnega toka nenadoma s silo treščil na tla. Pri padcu je vrhu tega zadobil močan udarec v glavo, tako da ni bilo zanj več rešitve, čeprav so ga takoj odpeljali v bolnišnico.

Njegova prezgodnja smrt je globoko potrla vse vaščane. Z njim smo zgubili vzornega fanta, ki sta ga odlikovala miren značaj in dobro srce. Pogreba se je udeležila tolikšna množica, kakršne v Devinu že davno nismo videli. Krsto so nosili pokojnikovi sovrstniki, spremljala pa so jo belo oblečena dekleta. Videli smo vrsto krasnih vencev in mnogo cvetja.

Naj dobri mladenič v miru počiva. Uzaščeni staršem in sorodnikom izrekamo globoko sožalje ter želimo, da bi jim Bog pomagal prenesti neizmerno žalost.

ŠTIVAN

Demokrščanski tisk v Trstu je te dni potrdil vest, da bo Ustanova treh Benečij zgradila v bližini ezulskega naselja v Štivanu okrog 100 stanovanj za ribiče, ki so se izselili iz Istre. Gradbeni načrt je izgotovljen ter ga je tudi že odobrilo ministrstvo za kmetijstvo. Sedaj ga mora še proučiti ministrstvo za javna dela in nato ga bodo pričeli izvajati.

Zanimivo pa je, da so ribiči iz Istre silno nezadovoljni, da jih mislijo oblastva nastaniti v Štivanu. Zavedajo se namreč, da je pri nas malo rib in da so tržišča zelo oddaljena, kar jim bo povzročilo občutno škodo in zgubo dragocenega časa. Zato izjavljajo, da v Štivan sploh ne pojdejo bivat.

Nezadovoljstvo Istranov zgovorno potrjuje našo večletno trditev, da se laška begunska naselja na slovenski obali ne zidajo zaradi globoko utemeljenih gospodarskih in socialnih razlogov, temveč predvsem iz natančno preračunanih raznarodovalnih namenov.

BOLJUNEC

V nedeljo smo v Boljuncu obhajali praznik sv. Tilha, ki je letos privabil v vas izredno veliko število ljudi iz Trsta in vse okolice. Tudi starejši domačini ne pomnijo, da bi ta dan bila kdaj prišla v Boljunec tolikšna množica.

Dopoldne smo imeli cerkvene slovesnosti, zvečer pa se je staro in mlado veselo zavrtele kar na dveh plesiščih. Največ ljudi je bilo pri planinski koči, kjer so domači fantje priredili plesno zabavo. Nekoliko manj pa jih je bilo na novem plesišču v vasi, ki je last domačina Rada Žerjala.

Ker prihaja k nam čedalje več tujcev, menimo, da bi morala oblastva čimprej temeljito proučiti vprašanje novih prometnih zvez z mestom. Iz dneva v dan se namreč vedno bolj izkazuje, da so današnje avtobusne zveze nezadostne in da bi jih bilo potrebno ojačiti. Svoj čas so govorili, da bodo v Dolino in Boljunec pričeli voziti filibusi, a ker o kakšnih pripravah ni ne duha ne sluha, se bojimo, da je načrt propadel.

Vaščani nismo še zadovoljni s stanjem tukajšnjem kamnolomu. Njegov lastnik nam je sicer obljubil, da bo preuredil vse varnostne naprave, toda se kljub temu še zmeraj po vasi širita prah in ropot. Koliko časa se bo to nadaljevalo?

RAZPRAVA PROTI MILJČANOM

Prejšnji petek se je na porotnem sodišču v Trstu zaključila razprava proti 6 osebam iz Milj, ki so bile obtožene, da so v oktobru l. 1947 zagrešile znani pokol v Šentjernejski dolini, pri katerem so zgubili življenje urar Trevisan, njegova zaročenka in njuna služkinja. Nekatere obtožence so tudi dolžili, da so že leta 1946 nameravali Trevisana umoriti in da so v istem letu okradli sedež paroplovne družbe Italia v Trstu.

Po dva meseca in pol trajajoči razpravi je sodišče zaradi pomanjkanja dokazov omenjene osebe oprostilo obtožbe trojnega umora, tri izmed njih pa je zaradi nameravane ga umora obsodilo na 10 let ječe, medtem ko je edinemu odsotnemu obtožencu prisodilo 6 let ječe, ker je oropal sedež družbe Italia.

Razprava je, kakor smo poročali, dvignila v tržaški javnosti precej prahu, ker so vsi obtoženci pred sodiščem trdili, da so jih policijska oblastva med preiskavo mučila in s tem izsilila, da so svojo udeležbo pri zločinu priznali.

Zaradi teh izjav so nekatere politične stranke zahtevale, naj oblastva uvedejo preiskavo, da se ugotovi resnica. Zdi se pa, da oblastva niso na žalost v tem smislu ničesar ukrenila in s tem dopustila, da javnost lahko verjame v težke izjave vseh obtožencev. Tako ravnanje gotovo ne koristi niti ugledu policije niti ugledu vlade.

Komisar je neizogiben

V torek je tržaški mestni svet, kot je bilo pričakovati, z večino glasov sprejel odstop župana Bartolija in odbornikov. Za odstop je glasovalo 28 svetovalcev, in sicer vsa levica ter dr. Agneletto, proti so se izjavili le 4 demokristjani, liberalci Morpurgo in monarhisti Origone, medtem ko so se ostali demokristjani in vsi fašisti glasovanja vzdržali. S tem je bil zadan poslednji udarec Bartolijevemu odboru, občinski svet pa je zabredel v tako globoko krizo, da iz nje ni drugega izhoda kot nove volitve.

V začetku je župan prebral pismo, ki ga je mestnemu svetu poslal podprefekt Macciotta, češ da je treba čimprej odobriti proračun, rešiti zadevo Acegata ter ostala nujna upravna vprašanja, ker bo občina sicer dobila komisarja.

Pred razpravo o odstopu so komunisti in socialni demokrati predlagali, naj svet skuša urediti spor, ki je nastal v podjetju Acegat. Uslužbenci dolžijo ravnateljstvo, da je pogazilo pred nekaj meseci sklenjeni sporazum, kar pomeni znatno škodo za vse delavce. Proti predlogu so se odločno postavili demokristjani in župan ter ga zavrnil, češ da dnevni red te razprave ne predvideva.

Zadnji poskus

Tedaj sta misovec Morelli in monarhist Origone naredila poslednji poskus, da ohranita Bartolija. Tajnik novih fašistov se je

Ravnateljstvo trgovske akademije v Trstu sporoča, da se bodo vpisovanja za šolsko leto 1957-58 zaključila 25. septembra. Podrobna navodila za vpis dobijo prosilci v tajništvu zavoda vsak dan od 10. do 12. ure.

Na višji realni gimnaziji v Trstu, ki ima poleg razredov z realnim učnim načrtom tudi popolne razrede s klasičnim učnim načrtom, bo vpisovanje za šolsko leto 1957-58 do vključno 25. septembra vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvu zavoda v ul. Lazaretto vecchio št. 9-II.

Vpisovanje na slovensko učiteljsko v Trstu (Piazzale Gioberti 4) se zaključuje 25. septembra.

Ravnateljstvo slov. nižje srednje šole v Trstu sporoča, da je čas za vpisovanje do 20. t. m. Vpisati se morejo vsi, ki so že obiskovali šolo in tudi tisti, ki so opravili sprejemni izpit v poletnem roku. Navodila glede vpisa dobite v tajništvu šole, ul. delle Scuole Nuove št. 14, vsak dan od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo nižje trgovske strokovne šole v Trstu, Piazzale Gioberti št. 4, sporoča, da traja vpisovanje za šolsko leto 1957-58 do vključno 25. septembra. Tajništvo je odprto vsak delavnik od 10. do 12. ure. Popravni izpit čez I. in II. razred ter nižji tečajni izpiti se pričnejo 9. septembra 1957 po razporedu, ki je bil objavljen na oglasni deski zavoda.

Ravnateljstvo nižje industrijske strokovne šole v Trstu (Rojan, ul. Montorsino št. 8-III.) obvešča prizadete starše, da bo vpisovanje za I., II. in III. razred za šolsko leto 1957-58 do vključno 25. septembra vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Istočasno opozarja učence in učenke, ki so bili pripuščeni k popravnim izpitom v jesenskem roku, da se prične nižji tečajni in razredni izpiti v ponedeljek, dne 9. septembra ob 8.30.

Ravnateljstvo industrijskega strokovnega tečaja v Dolini sporoča, da se bo vpisovanje za šolsko leto 1957-58 zaključilo 25. septembra. Podrobna navodila za vpis dobijo prosilci v tajništvu zavoda vsak dan od 9. do 12. ure.

Popravni izpiti za I. in II. razred se bodo začeli dne 9. septembra s pismeno nalogo iz slovenščine.

Ravnateljstvo industrijskega tečaja v Nabrežini in Sv. Križu sporoča, da se vpisovanje za šolsko leto 1957-58 prične 7. t. m. in bo trajalo do 25. septembra. Prošnje se sprejemajo na sedežu v Nabrežini vsak dan od 9. do 14. ure.

Ravnateljstvo trgovskega strokovnega tečaja na Proseku sporoča, da se pričnejo popravni izpiti za I. in II. razred v ponedeljek, 9. septembra, ob 8.30. Razpored izpitov je razviden na oglasni deski. Ravnateljstvo obenem obvešča, da so v teku vpisovanja za I. in II. razred, in sicer vsak torek in petek od 10.30 do 12. ure do vključno 25. septembra.

pričel sklicevati na opozorilo prefekture in povabil župana ter odbornike, naj svoj odstop umaknejo. Origone je celo predlagal, naj se dnevni red tako spremeni, da bodo svetovalci mogli takoj preiti na obravnavanje proračuna.

Proti temu predlogoma so odločno nastopili svetovalci levica in tudi voditelj demokristjanov Stopper, ki mu je šlo predvsem za to, da izsili glasovanje o odstopu župana in upravnega odbora ter tako zvali krivdo za novo krizo v mestni občini na vse stranke opozicije. Ko so fašisti in monarhisti spoznali, da ne bodo prodrli, so svoja predloga umaknili.

Kaj sedaj?

Kljub torkovi seji je nadaljnja usoda mestnega sveta še vedno odvisna od demokristjanov. Čeprav so republikanci, s katerimi delno soglašajo tudi komunisti, v torek ponovno predlagali, naj demokristjani sestavijo nov odbor skupno z vso levico, razen s komunisti in titovci, se zdi, da iz te moke ne bo kruha. Kajti preden bi se ta predlog uresničil, bi preteklo več tednov, tako da bi prefektura bila prisiljena imenovati medtem občini vendarle komisarja. V tako zavestno nadalje demokristjani sami ne marajo sedaj privoliti.

Iz tega sledi, da so nove volitve neizogibne.

— Dopisi iz Goriške —

IZ DOBERDOBA

V petek prejšnjega tedna je bila seja našega občinskega sveta. Svetovalci so najprej odobrili popravilo otroškega vrta ter pooblastili upravni odbor, da izbere podjetje, ki naj čimprej izvrši toliko zaželeno obnovo poslopja. Nato so sklenili najeti posojilo, s katerim naj se končno napelje prepotrebna električna luč v Dolu in njegovih vasicah. Občinski odbor ima nalogo, da v ta namen sklene pogodbo z družbo Selveg.

Svet je tudi podaljšal veljavnost pogodbe o pobiranju občinskih davščin z družbo INCIS. Odbor bo zaprosil pokrajinsko upravo, naj odmeri ceno za razkuževanje živine, ki zbolji za nalezljivimi boleznimi, na podlagi števila prebivalstva in ne števila glav živine, ker bi drugače to delo pri nas stalo več kot v Trziču.

Svet je tudi potrdil v službi občinskega zdravnika in živinozdravnika.

Najdalje pa je trajala razprava o napeljava novega vodovoda v vse vasi doberdobske občine. Občane je močno razveselila vest, da je 29. julija t. l. izšel zakon, ki določa, da mora država graditi vodovode v vseh občinah z manj kot 2000 prebivalci. Med te spada tudi Doberdob. Zakon je bil zares krvavo potreben, ker so bile doslej majhne občine z gradnjo vodovodov preveč obremenjene, čeprav je država tudi že doslej znatno prispevala k stroškom za njihovo gradnjo. Tako odpade sedaj potreba, da naša občina najame skoro 19-milijonsko posojilo, za katero je zaprosila že bivša občinska uprava.

Za gradnjo vodovoda se bodo sedaj Doberdobci poslužili novega zakona in upamo, da bodo oblastva njihovo prošnjo čimprej odobrila. Da se naše upanje uresničijo, naprošamo za odločno posredovanje tudi goriškega prefekta dr. Nitrija, v katerega imamo precejšnje zaupanje.

Doberdobci zelo ljubimo odrsko igranje. Prav radi zato obiskujemo vse prireditve SNG v Gorici. Tako smo se tudi v nedeljo v obilnem številu udeležili Patrickove Vročne krvi, ki podaja pretresljivo sliko iz vojaškega življenja. Igralcem SNG naj gre naša zahvala in pohvala.

Na višji šoli za telesno vzgojo v Rimu je pred kratkim diplomiral domačin Joško Jelen. K odličnemu uspehu iz srca čestitamo.

IZ TRZIČA

Najbrž bodo še ta teden važna pogajanja med zastopniki delavcev in ravnateljstva ladjedelnic, pri katerih bo uprava podjetja morala končno dati jasen odgovor v važnih zahtevah delavstva. V prvi vrsti gre za znižanje tedenskega delovnega urnika, pri čemer naj bi delavci še vedno dobivali enako plačo, kot so jo prejeli za 48 ur tedenskega dela. To zahtevo delavcev opravičujejo tehnični napredek ter preureditev in modernizacija današnjega proizvodnega stroja, ki je že marsikod v državi omogočil, da so znižali delovni urnik, ne da bi bili delavci zaradi tega v svoji mezdi prikrajšani.

Potrebno je tudi, da se pregleda seznam strokovno usposobljenih delavcev, da se tako zaposli večje število vajencev, ki naj dopolnijo vrste kvalificiranih delavcev v vseh treh oddelkih industrijskega podjetja. Treba je tudi pošteno urediti plačevanje akordnega dela, in sicer po tarifah, ki veljajo v

podjetju Ansaldo v Genovi. Zastopniki delavcev bodo zahtevali tudi povišanje plač osebnju, ki je zaposleno v menzi, gasilem in drugim podobnim skupinam delavcev. Poudarili bodo nadalje opravičenost zahteve, da vsi delavci, ki so zaposleni v prostorih, koder krožijo škodljivi plini, ali ki opravljajo nevarno delo na prostem, imajo pravico do posebne nagrade. Prav tako naj se izenačijo mezde strokovnih delavk s plačami delavcev iste stroke, kar odgovarja novi skupni delovni pogodbi.

Visokošolec Joško Lakovič iz Trziča je jeseni 1955. leta postal mojstrski kandidat v šahu, ker je na turnirju v La Spezii zmagal z 8 in pol točkami od 9 možnih. Od 9. do 18. septembra se bo pa boril za italijansko prvenstvo v Reggio Emilii, kjer mu vsi njegovi rojaki želimo mnogo sreče.

IZ PEVME

Zvedeli smo, da je mestna gradbena komisija pred kratkim izdala dolgo vrsto dovoljenj. Med drugim je odobrila načrt za gradnjo nove industrijske šole v naši vasi. Na bivšem Fogarjevem posestvu, ki je danes last Ustanove treh Benečij, bo Zavod INA-Casa sezidali v prihodnjih treh letih kar 66 hiš za 160 družin. Gradbeni stroški bodo znašali 450 milijonov lir; gre torej za obsežni gradbeni načrt, ki predvideva tudi gradnjo otroškega vrta, garaže z mehanično delavnico, trgovine in pošte. 108 stanovanj bo oddanih v najem, 52 pa jih bodo najemniki lahko odkupili.

Tudi zgornji načrt prav jasno dokazuje, da je bil razlog, ki ga je Ustanova treh Benečij navajala, ko je slovenske najemnike iz Pevme, z Oslavja in Štavra nasilno izgnala s svojega posestva, popolnoma iz trte izvit. Saj je šlo v glavnem le za raznarodovanje slovenskega življa!

IZ ŠTEVERJANA

Preteklo sredo smo Števerjanci v strahu opazovali, kako so se črni oblaki zbirali nad našimi vinogradi. Neurje pa v naši občini ni, hvala Bogu, povzročilo večje škode. Verjetno je k temu pripomogla tudi obramba proti toči, ki je bila zlasti nad Krminom izredno žilava in je s svojimi raketami razpršila grozeče oblake. Trta še kar dobro kaže. Prvo namizno grozdje ima tudi še precej dobro ceno, staro vino pa se ceneje prodaja kot grozdje.

V ponedeljek preteklega tedna sta se na križišču ulic XX. septembra in Brigata Pavia v Gorici precej hudo ponesrečila 23-letni Alojz Gravner in 21-letni Emil Trpin iz Ščedna. Vozila sta se na motorjih v mesto, a se je vanju zaletel avto, ki je prihajal iz ulice Brigata Pavia. Z rešilnim avtomobilom so ju prepeljali v bolnico Br. Pavia. Obema mladeničema vsi vaščani želimo, da bi čimprej popolnoma okrevala.

IZ KRMINA

Te dni so v ulici Bancaria pričeli graditi ljudsko hišo s 6 stanovanji. V kratkem pa bodo v ulici Gorizia sezidali 8-stanovanjsko poslopje. Na bivšem zemljišču g. Ivana Princiča bodo bržkone že letos zgradili več stanovanjskih zgradb. Tudi naše mesto torej uspešno rešuje stanovanjsko krizo, ki bo, kakor upamo, prihodnje leto popolnoma odpravljena.

Krminci se moramo to pot zahvaliti Konzorciju za obrambo proti toči, da je s svojimi raketami v sredo preteklega tedna razbil črne oblake, ki so se grozeče zbirali nad našimi vinogradi. Drugače bi bili ob letošnji vinski pridelok, ki bo že tako precej skromen.

IZ SOVODENJ

Goriška trgovinska zbornica obvešča obrtnike v naši občini, naj v uradu v ul. Crispi v Gorici čimprej dvignejo listine, ki jim služijo za zdravniško pomoč.

V sredo prejšnjega tedna je občinski upravni odbor imel sejo, na kateri je uredil razne upravne zadeve ter pripravil tudi dnevni red za sejo občinskega sveta, ki bo verjetno še v tem tednu.

AZIJSKA MRZLICA V GORICI

Prejšnji teden se je tudi v Gorici pojavila nova bolezen, ki ji pravijo »azijska mrzlica.« V vojašnici na tržaški ulici je zanj lahko zbolelo 50 orožnikov.

Goriška prefektura je zato opozorila zdravstvene ustanove, naj ukrenejo vse potrebno, da se nalezljiva bolezen še bolj ne razširi.

Povsod po državi in tudi pri nas se, hvala Bogu, bolezen javlja v zelo mili obliki in zato ne predstavlja nobene prave nevarnosti. Spremljajo jo podobni znaki kot pri navadni influenci: glavobol, prehlad, včasih tudi krvavitev nosa, le redko bronhitis in pljučnica.

Naše lekarne so že začele prodajati posebno zdravila proti novi influenci.

OPOZORILO

DAVKOPLAČEVALCEM

Goriško županstvo sporoča, da morajo davkoplačevalci do 20. t. m. prijaviti ali popraviti prijavo dohodkov, ki so podvrženi družinskemu davku in davku na stanovanja, vozove, biljarde, obrtnice, napise, pse, živino, klavirje, služinčad in ostalim občinskim davkom.

Prijavo je treba izpolniti na vzorcih, ki jih dobiš na davčnem uradu v ul. Mazzini 7/I. Komur se dohodki niso spremenili, ni treba narediti nobene prijave.

TATVINA V MALEM SEMENIŠČU

Goriška kvestura skrbno išče tatu, ki je odnesel iz spalnice goriškega prošta dr. Soranza razne dragocenosti kot zlate verižice in prstane precejšnje vrednosti.

Iskal pa je bržkone denar, ker je dr. Soranzo v tistih dneh prodal za večjo vsoto neko svojo nepremičnino.

Do denarja pa ni prišel, ker ga je bil lastnik že spravil na varno.

SOLSKO OBVESTILO

Vpisovanje v srednje šole se zaključuje 25. sept. Opozorjamo učence, ki so junija polagali sprejemni izpit, da izpit ne nadomešča vpisa. Zato se morajo v zgoraj imenovanem roku redno vpisati na šolo, ki jo nameravajo obiskovati.

Didaktični ravnateljstvi v Gorici in Doberdolu sporočata, da je na razglasni deski v ul. Croce na vpogled prednostna lestvica prosilcev za časasna in nadomestna mesta na slovenskih osnovnih šolah za leto 1957/58.

Ravnateljstvo višje gimnazije-liceja in učiteljska v Gorici obvešča, da se zrelostni izpit na liceju ter učiteljski usposobljenostni izpit na učiteljski pričetni v torek, 17. septembra, ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanščine.

Vpisovanje v obe šoli traja do 25. septembra. Nižja srednja strokovna šola v Gorici sporoča, da se vsi popravni izpiti pričnejo 9. septembra, ob 8.30 s pismeno nalogo iz italijanščine.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČRNEGA VRHA

Znano je, da je v hribovskem delu Beneške Slovenije zelo težko graditi ceste. Njihova gradnja je poleg tega združena z velikimi stroški. Zato se prebivalci že od zdavnaj poslužujejo vzpenjač, s katerimi prevažajo drva, seno in razne poljske pridelke. Tako smo tudi kmetovalci iz Črnega vrha pred časom sklenili zgraditi vzpenjačo, s katero bi prevažali razne potrebščine in tako prihranili mnogo truda.

Tedaj pa nismo vedeli, da bo zaradi nje med nami izbruhnil hud spor, ki je vso vas razdelil v dva nasprotujoča si tabora. Spor je nastal zaradi prostora, na katerem naj bi se zgradila postaja za vzpenjačo. Ker ni hotel nihče popustiti, smo morali pred dnevi spor razčistiti pred prizivnim sodiščem v Vidmu. K zadovoljivemu zaključku sta pripomogla tudi Kmetijstvo nadzorništvo in uprava državnih gozdov.

Sedaj je med nami spet zavladalo prijateljstvo. Sele na sodniji smo uvideli, da ni važno, od kod vzpenjača steče, temveč, da se moramo vsi potruditi za čimprejšnjo izgradnjo prepotrebne naprave.

IZ SV. LENARTA

Tudi pri nas je povzročila veliko zadovoljstvo vest, da je država na svoje stroške na-

peljala telefon iz Šempetra Slovenov v Podbonesec. Jezni smo pa bili, ker ni ne duha ne sluha o telefonski povezavi med Šempetrom in Sv. Lenartom. Ta zveza je namreč prav tako krvavo potrebna kot ona med zgoraj omenjenima občinama. Saj gre za kar tri župnije in za veliko število prebivalcev.

Zato vaščani pozivamo občinske moče, naj od vlade izposlušajo zaželeno napeljavno telefona tudi v našo vas.

IZ PRAPOTNEGA

Pred kratkim smo zvedeli, da bodo v Prapotnem zgradili novo šolo, ki je zares nujno potrebna. Sedaj je nekaj razredov v poslopju, v katerem je sedež občine, nekaj pa jih je v zasebnih hišah in občina mora zanje plačevati najemnino. Dosédanji šolski prostori niti ne odgovarjajo zdravstvenim predpisom in zato se bo v novem poslopju življenje naše dece, ki je je vsako leto več, povsem spremenilo. Občinski svet se je že dolgo mučil, kako bi prišel do denarnih sredstev, da bi mogel uspešno rešiti to prevažno vprašanje. Končno je v ta namen najel 19-milijonsko posojilo. Gradnja nove šole se bo pričela že letos. Naša šolska mladina bo torej kmalu dobila prijeten šolski dom, a ne bo mogla kljub temu uspešno in vse-

stransko napredovati, dokler ji ne bodo dovolili pouka v materinem jeziku.

IZ OVČJE VESI

Gradnja vzpenjače na Svete Višarje naglo napreduje. Gradbena dela je po naročilu goriškega avtobusnega podjetja Ribi prevzelo neko podjetje iz Tržiča. Pri delih uporabljajo tudi gradivo, ki je ostalo od druge svetovne vojne porušene vzpenjače na Sv. goro, za katero je Ribijevo podjetje prejelo vojno odškodnino. Pravijo, da bo nova vzpenjača, ki se začne nedaleč od naše železniške postaje in bo vodila do »Križac« tik za svetovišarskim svetiščem, začela voziti že novembra t. l.

Še vedno se tudi širi glas, da bodo pri »Križcu« zgradili velik hotel. Proti tej nameri pa smo že odločno protestirali in pozivali oblastva v Vidmu, naj nikakor ne izdajo dovoljenja za zgradnjo novega hotela. Pri tej zahtevi tudi vztrajamo ter pozivamo oblastva v Rimu, da zgradnjo hotela za 300 ljudi na vsak način preperečijo ali pa vsaj omejijo njegov obrat zgoj na zimsko dobo, ko na Višarjah ni romarjev. Oblastva morajo po našem prepričanju spoštovati v prvi vrsti verski čut italijanskih, nemških in zlasti še slovenskih vernikov, ker se sveti hrib nahaja na njihovem narodnem ozemlju.

padla težka kletev, ki je visela kot mrtvaški oblak nad vso državo. Mati obešenega madžarskega vstajnika grofa Karolyia je zamašle prosila za življenje svojega sina. V obupni bolesti je mati preklela cesarja z besedami: »Nebo in pekel naj uničita njegovo srečo! Njegov rod bodi iztrebljen s površja zemlje in prekletstvo naj ga obiskuje v najbolj ljubljenih bitjih. On in njegovi otroci naj bodo izročeni poginu!«

Kletev zori

Poleg nepravilnega vladanja je tudi kletev nesrečne matere, ene izmed tisočeri, kot smrtna pest ležala na cesarju, državi in še bolj na njegovi družini. Ni imel sreče. V pogubo je potegnil tudi osebe, ki so prišle z njim v stik.

Najbolj je kletev dozorela, ko je Franc Jožef mislil, da je na višku sreče. To je bilo tedaj, ko je na Dunaj pripeljal svojo nevesto, mlado cesarico Elizabeto.

»Roža z Bavarskega,« kot so jo opevali pesniki, se je v pomladi življenja razevela v soncu. Le prekmalu so pa njeno srečo zatemnile mrzle sence, dokler se ni osula in strohnela. Pred smrtjo pa je cesarica, ki so ji prerokovali življenje v samem rajju, morala izpiti kupo gorja do dna. V domači družini in ob možu so jo obiskovale nesreče za nesrečami, dokler ni začela begati po svetu, kakor da se boji lastne sence. Na koncu je pa kletev dozorela nad njenimi otroci in nad njo samo...

Napake Franca Jožefa, njegovih prednikov in tudi Elizabete same je zgodovina s težko tragiko popravljala že za časa njih življenja. Pravični zgodovinar mora pa zapisati, da je bilo v življenju zadnje cesarice več senc kot sonca; zgodovina je oblastnikom sodila po zaslugenju, a njih tragika vendarle zbudi občutek usmiljenja in zavest, da se krivde že na tem svetu kaznujejo prav s tako mero, s kakršno si meril bližnjemu.

(D-lje)

1

V SONCU in senci

R. B.

V začetku našega stoletja se je izpolnila v nasprotnem smislu ena izmed velikih napovedi zgodovine: razsulo stoletnega avstrijskega cesarstva. Ko je vladar Karel V. združil pol sveta pod svojim žezlom in je bahato oznanjal: »V mojem cesarstvu sonce nikoli ne zaide,« so dvorni prilizovalci skovali geslo: AEIOU.

To so začetne črke latinskih besed: Austria erit in orbe ultima, kar pomeni: Avstrija bo na svetu poslednja.

Kazalo je res skozi dolga stoletja, da Evropa ne more ostati skupaj, če zgine njena srčika — avstrijsko cesarstvo. Toda napoved se je uresničila narobe. Po prvi svetovni vojni je prav Avstrija bila prva velesila, ki so jo na pariški mirovni konferenci zbrisali z zemljevida.

Ne »ultima«, temveč »prima,« prva je bila zapisana na seznamu obsojenih. Kolo evropske zgodovine se je drugače zasuknilo. Vera v vsemogočnost vladarjev »po božji milosti« in slepota podanikov, da so umirali za cesarje in ne za koristi ljudstva, sta se umaknili drugačnemu, novemu naziranjju.

Lastna oseba nad vse

Sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti je živelo v soncu in senci nad tisoč let, odkar so Karel Veliki in njegovi nasledniki zavojevali na vzhodnih in južnih mejah slovanske in romanske narode. Prav ta nasilna politika proti nenemškim narodom je pa nosila v sebi kal razpada.

Ko so Habsburžani zasedli prestol, se je razpadanje nadaljevalo do zadnjega cesarja

Franca Jožefa, ki je v potezah svojega značaja združeval vrline, a še bolj slabosti svojih prednikov. Bil je tako zaverovan v svoje vladarsko poslanstvo, da se je vedno čutil orodje v božjih rokah. Lastna oseba mu je bila idol. Ta idol ni poznal državljanov, ampak samo podanike, ki morajo ubogati in slepo izvrševati ukaze cesarja, kateri po nekem višjem navdihnjenju že ve, kaj je dobro za podložno ljudstvo. Tega se je Franc Jožef krčevito držal kot temeljne modrosti vladarske politike.

Kakor marsikateri oblastnež, pa naj je kralj ali predsednik, tudi on ni spoznal, da je največja napaka v politiki ovirati nujni naravni razvoj družbe. Ko je po vsem svetu že odmevala želja po ustavi in samoodločbi narodov, je še bolj nategnil absolutistične brzde. Ni poznal kompromisov med osebni in dinastičnimi stremljenji in med pravicami, ki pripadajo ljudstvu.

Rojen v revolucijskem letu 1830, ko so novi nazori tudi na barikadah zmagovali nad fevdalnimi ustanovami, je v še viharnejšem letu 1848 vzel žezlo v mlade roke, a z njim že bolj mahal, kot vladal.

Bil je odvisen od dvorne družbe in trdih ministrov pod vodstvom svoje matere Zofije, ki so terjali, naj mladi vladar z bataljoni, s kartečami in z ruskimi bajoneti ukroti italijanske in madžarske revolucionarje. Kot izvrševalec namišljene višje volje je z mrzlim napuhom ukazoval obešati in streljati tudi odlične borce za svobodo. V tistem letu se je zgodilo, da je nad habsburško hišo

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pretekla slovenska literarna sezona v Trstu

Slovenska literarna ustvarjalnost v Trstu preteklo sezono ni bila ravno revna po tem, kar je bilo objavljeno. Oba vidnejša naša pisatelja — Boris Pahor in Alojz Rebula — sta objavila vsak po eno knjigo in obe sta bili pomemben dogodek v splošni slovenski knjižni žetvi, vendar sta obe izšli izven Trsta. Boris Pahor je objavil avtobiografski roman, ali kot je delo sam označil — kroniko »Nomadi brez oaze«, Alojz Rebula pa zbirko novel »Vinograd rimske cesarice«. Obe deli sta bili ugodno sprejeti od slovenske kritike, zlasti še Rebulova zbirka. Najboljši slovenski kritiki so jo pozdravili kot eno najpomembnejših knjig, kar jih je izšlo po vojni v slovenskem jeziku, medtem ko jim ugaja v Pahorjevem delu zlasti modernost njegovega pisanja in izvirnost snovi ter obdelave. Obe deli se odlikujeta po sodbi slovenskih kritikov po svežini, življenjski polnokrvnosti in po vnašanju novih motivov v slabokrvno slovensko prozo zadnjih let. Pahorju očitajo le to, da ni dal snovi bolj dramatične oblike in da je ostal preveč pri avtobiografiji.

Pomemben dogodek, katerega pomen je presejal okvir slovenskega življenja v Trstu, je bil tudi izid zbornika Tokovi. To je bila ena redkih slovenskih publikacij take vrste, ki se je odkrito lotila obravnavanja najbolj perečih slovenskih in mednarodnih problemov, brez ozira na levo in desno, zlasti brez ozira na politične skupine in skupinice, ki hočejo imeti glavno besedo tudi na kulturnem področju. Bila je nekak izbruh odkritosrčnosti in iskrenosti, vendar pa je naletela prav zaradi tega pri mnogih, ki so se v dolgih letih odvadili govoriti in prenašati resnico, ali bolje rečeno odkritosti, na slab sprejem. Pomen publikacije pa je bil prav v tem, da je pomagal utreti v slovenski publicistiki pot bolj iskrenemu in odgovornejšemu obravnavanju literarnih in kulturnih problemov. Zbornik je hotel veljati kot prva številka revije, ki naj bi začela s prihodnjo sezono redno izhajati.

Tokovi so tudi opozorili na nekatera nova imena med slovenskimi tržaškimi literati. Tako se je prvičkrat oglašil v njih Josip Tavčar, in sicer kar z dvema prispevkoma, ki oba dokazujeta, da je pisatelj miselno in po obliki tako dozorel, da ga ne moremo smatrati za začetnika. Poleg tega je napisal Josip Tavčar še dramo Prihodnjo nedeljo, s katero bo Slovensko narodno gledališče odprlo prihodnjo sezono. Tavčar pa je bil plodovit tudi kot gledališki kritik in komentator važnejših dogodkov zlasti v italijanski literaturi. Pogosto je namreč poročal na tukajšnjem slovenskem radiu o pomembnejših novih dogodkih in ljudeh v italijanskem kulturnem življenju, zlasti pa v književnosti.

Tokovi so tudi opozorili na Evelino Umek, darovito mlado dekle, ki se je od tedaj že tudi kar lepo uveljavila. Njeno ime srečujemo namreč že v osrednjih slovenskih periodičnih publikacijah.

Važen dogodek slovenskega literarnega življenja v Trstu je bila v preteklem letu tudi ustanovitev revije Mladika, ki je namenjena širšim plastem in v kateri sodelujejo predvsem katoliški tržaški književniki. Najpomembnejši sodelavci Mladike so bili v leposlovju Vinko Beličič, Janez Prepeluh, Bruna Pertot, Ljubka Sorli, Ferruccio Jakomin in še nekateri mladi, ki si utirajo pot v literaturo. Dosedanje številke vsebujejo že kar precej leposlovja, med katerim so bile tudi prav dobre stvari.

Če upoštevamo še tisto, kar je bilo objavljeno v Primorskem dnevniku, v raznih manjših publikacijah in zlasti v oddajah slovenske tržaške radijske postaje, posebno še radijske igre, katerih avtorji so Janez Prepeluh, Slavko Rebec, Saša Martelanc in še nekateri drugi, ter radijske prispevke v obliki novel, lahko res rečemo, da literarna letina v Trstu preteklo jesen, zimo in pomlad res ni bila tako revna.

Prihodnja literarna sezona pa bo najbrž še bolj plodna in tudi po kvaliteti še boljša, vsaj kolikor zdaj obeta. Tako se med drugim napoveduje celo nova slovenska založba, ki bi izdajala dela tukajšnjih avtorjev.

Alojz Rebula ima pri Mohorjevi družbi v Celju v tisku povest Klic v Sredozemlje, ki obravnava življenje kraške vasi v tržaški okolici v času izpred prve do druge svetovne vojne. Tudi Pahor ima pri Državni založbi Slovenije rokopis zajetnega romana, ki bo verjetno izšel še to zimo, kolikor se sliši. V Trstu pa se baje pripravlja knjiga novel mladih tržaških pisateljev. Če bodo spet izšli Tokovi in bo vzdržala Mladika, lahko z zaupanjem pričakujemo novo literarno sezono. Suša bo verjetno še dalje vladala le, kar se tiče esejistike.

B. T.

Lep uspeh v Arezzu

Pevski zbor slovenskih učiteljev Emil Adamič, ki je gostoval preteklo sezono tudi v Trstu, se je udeležil zadnje dni avgusta mednarodnega tekmovanja pevskih zborov v Arezzu. Na tekmovanju, ki so ga pripravili letos že petič in na katerem so sodelovali zbori iz sedmih držav, je dosegel v skupini zborov do 40 pevcev drugo mesto, kar pomeni vsekakor zelo lep uspeh. Prvo je dosegel cerkveni pevski zbor katoliških visokošolcev z Dunaja, tretje pa neki ameriški študentovski pevski zbor iz Texasa. Beograjski pevski zbor Branko Cvetkovič je dosegel šesto mesto. Najboljše so se odrezali Avstrijci, ki imajo še druge zборе na častnih mestih.

Uspeh zbora Emil Adamič je toliko bolj pomemben, ker so njegovi člani raztreseni po vsej Sloveniji in imajo le redko priložnost za skupne vaje.

KULTURNE VEZI

Pred kratkim je avstrijski radio prenašal oddajo o moderni slovenski liriki. Na sporedu je bil mladi pesniški rod: Vipotnik, Zlobec, Minatti, Kovič, Levec, Menart. Koroški pesnik Lienhard, ki je oddajo pripravil, je poudaril, da je Ivan Minatti eden najboljših sodobnih slovenskih pesnikov. Dela slovenskih pesnikov je v nemščino prevedla znana pesnica Lili Novy.

V KITAJSČINI

Založba zveze kitajskih pisateljev je prejšnji mesec izdala kar tri knjige prevodov iz slovenskega slovestva. Tako so v kitajščini izšli že drugi ponatis Prešernovih poezij, Cankarjev Hlapec Jernej z Jakčevimi ilustracijami in več Bevkovih ter Kosmačevih novel.

NOVE KNJIGE

Pred kratkim je v Cankarjevi založbi v Ljubljani izšla zbirka petih novel mladega koroškega pisatelja Roka Ariha pod naslovom »Zato«. Zbirka je po slogu in vsebinsko nekaj novega v slovenskem slovestvu. Pisatelj uporablja rad koroško narečje in na pol izpeljane stavke. Vsebinsko hoče opisati doživljanje in čustva ljudi v zadnji vojni, ki so se podzavestno spraševali, kakšni bodo sadovi velikega trpljenja, umiranja in vseh zmag. Pravega odgovora pa ne da; pravi, da ga je težko dati.

Kritika je knjigo, ki je predvsem psihološko razglabljanje, ugodno sprejela. Zbirka je izšla le v 600 izvodih. Ali naj bo to znak pojemajoče ljubezni za domačo književnost?

SPLITSKE PRIREDITVE

Kot že več let so bile tudi letos v Splitu poletne kulturne prireditve. Trajale so en mesec. Na festivalu so uprizorili 39 oper, dram in baletov; nastopali so tudi simfonični in komorni orkestri. Prireditve se je udeležilo preko 50.000 gostov, dosti iz Italije in drugod.

KULTURNE VESTI

* V Novem Delhiju so priredili razstavo srednjeveških fresk iz Jugoslavije, največ iz srbskih cerkva in samostanov. Razstava, ki je nameščena v prostorih tamkajšnjega društva likovnih umetnikov, vzbuja veliko zanimanje, zlasti pri strokovnjakih.

* Japonci so povabili na svoj bližnji glasbeni festival dunajsko Opero, newyorški balet in znameniti kvartet Amadeus String.

* Slovenski pisatelj Lojze Filipič je napisal roman Na razpotju, v katerem opisuje razmere v vasi pod Pohorjem na Stajerskem v zadnjih dvajsetih letih.

* Pesmi, ki jih je zapustil pokojni Zdravko Ocvirk še neobjavljene in ki jih je precej, bodo verjetno izšle v samostojni zbirki, ki bo natisnjena v Trstu. Ocvirkova literarna zapuščina je bila obvarovana.

* Te dni praznuje svojo šestdesetletnico slovenski slikar France Pavlovec, ki velja za najboljšega živčnega slovenskega krajinarja. Njegove krajine so polne tihe lepote in poezije. Doma je iz Trnovca pri Ilirski Bistrici. Zanimivo je, da je razstavljal zadnjič že pred desetimi leti. Njegova prihodnja razstava bo vsekakor pomemben dogodek.

* Na madžarskih univerzah so spet uvedli kot obvezen predmet ruščino. Pred lanskim oktobrskim uporom je bila ruščina obvezna na vseh madžarskih srednjih šolah.

* Založba Lipa v Koprju, ki je poleg mariborske založbe Obzorja najinteligentnejša in najpogodnejša slovenska založba ter posveča največ pozornosti izvorni slovenski knjigi, je izdala te dni prvi roman mladega

pisatelja Vasja Ocvirka Hajka. Pisatelj je Primorec. V romanu opisuje partizansko življenje.

* Neki dopisnik »Slovenskega poročevalca« je sporočil iz Beograda, da je tam 47 podjetij, ki se zaneajo z besedico »Jugo«, n. pr. »Jugodekor«, »Jugozana«, »Jugokoža«, »Jugokamomila«, »Jugoreklam« itd. To je označil dopisnik za »jugomanijo«.

* Slavni španski violončelist in dirigent Pablo Casals se je te dni poročil z neko 21-letno portoriško studentko glasbe. Nenavadnost poroke je le v tem, da je ženin star že osemdeset let in da ga je pred štirimi meseci zadela srčna kap. Ugleden ameriški zdravnik, ki ga je zdravil, mu je bil za pričo. Pravijo, da bo spremljal novorojenca tudi na poročnem potovanju v Evropo.

* Madžarski prosvetni minister Gyula Kallai si je v nekem svojem članku, ki ga je objavil v listu »Nepszabadsag« hudo privoščil madžarske pisatelje in umetnike in jim zagrozil z »upravnimi ukrepi«, če ne bodo opustili svojega »profirevolucionarnega stališča«. Rekel je tudi, da se lahko zanese vlada le na zelo majhno število komunističnih izobražencev.

* Literarno glasilo Kadarjevih pristašev »Elet es irodalom« se pritožuje v eni zadnjih števil, da večina madžarskih pisateljev še vedno noče sodelovati s sedanjim režimom in ohranja kulturni molk, kar pomeni, da ne marajo ničesar objavljati. Kulturnega molka se drže pisatelji vseh nazorov.

* Zelo verjetno je, da bodo zaradi denarnih težav ukiniteli Prešernovo gledališče v Kranju. Temu pa se upirajo tamkajšnji kulturni krogi, ki opozarjajo na njegovo kulturno nalogo.

Markovič Tamara

GOSPODARSTVO

SKRIVNOSTI MLEKA

Mleko je čudovita hrana, ker vsebuje vse tiste snovi, ki jih potrebuje mladi sesalec, brž ko pride na svet. Povsem napačno pa je, če mleko smatramo za navadno hrano, v kateri so le beljakovine, maščoba in ogljikovi vodani, kajti mleko ni navadna jed, temveč živa tekočina, ki vsebuje tudi hormone, vitamine in druge zelo važne snovi. Mleko je tudi različno po svojem izvoru: vsaka vrsta sesalcev ima posebno mleko, ki se le težko ali sploh ne da uporabiti za prehrano mladičev druge vrste sesalcev.

Tu mislimo pa le na sveže, pristno in naravno mleko in ne na prevretega, pasteriziranega ali steriliziranega, ki nima več življenjske moči in svojih pravih lastnosti. Tako mleko sicer še lahko redi, a ne poživlja in ne more zajamčiti rednega razvoja mladičem, katerim ga nudimo.

Za človeško prehrano pa navadno ne uporabljamo takega mleka, kot ga nudijo živali. Človek uživa sterilizirano-razkuženo in čisto mleko, iz katerega so bile odstranjene vse umazane primesi in kužne klice, ki bi lahko škodile človeškemu zdravju. Če nismo prepričani, da je mleko zdravo, ga doma razkužimo s tem, da ga prevremo.

Življenjska važnost mleka se pokaže takoj po otežitvi krave. Tako mleko imenujemo mlečivo in je namenjeno izključno le komaj rojenemu mladiču; je gosto kot redek med in vsebuje do 20% suhe snovi, med drugim mnogo več beljakovin kot navadno mleko in približno enako količino sirnine in mlečnega sladkorja. Poleg tega vsebuje okoli 1% soli, predvsem magnezijevih, ki vplivajo odvajalno in očistijo drobno vse snovi, ki so se v mladiču nabrale med bivanjem v materinem telesu. Zato ne smemo mladiču nikdar kratiti tega prvega mleka.

Mnogi živinorejci tožijo, da le težko prodajo odvečno mleko, ker je danes v Italiji preveč mleka. Toda ta preobilica bi kmalu izginila, če bi mladiče — recimo teleta — več časa krmili z mlekom in če bi prebivalstvo uživalo več mleka. Splošna uporaba mleka na osebo in leto je v Italiji ena najnižjih v Evropi, pri nas ga porabijo 2 tretjini manj kot v severnih državah. Že v naših krajih je poraba mleka neprimerno višja kot v južnih predelih države, a je kljub temu nižja kot drugod po svetu. Upoštevati bi morali, da je mleko primerna prehrana za vse sloje in za vsako starostno dobo ter da je sorazmerno tudi zelo poceni.

GNOJ IN RAZMNOŽEVANJE MUR

Kjer so odprta gnojšča, tam je tudi največ muh, ker se v gnoju razmnožujejo: med gnoj zaležejo jajčka in iz teh se izležejo črvi ali mušje ličinke, ki se pozneje spremenijo v bube, iz katerih izletijo muhe.

Pred leti smo to zalego uničili, če smo gnojšče poškrpili ali poprašili z DDT. Danes pa učinkuje le malokateri DDT, ker se razvija nov rod muh, ki je proti DDT vedno bolj odporen. Zato je potrebno iskati proti njemu druga sredstva.

Na gnojšču zatremo ves mušji rod, če gnoj v poletnih mesecih pokrijemo s katransko lepenko. Ta varje gnoj, da ga ne izpija dež in da ga ne suši veter, na drugi

strani pa se v gnoju zaradi notranjega vretnja razvije visoka toplota, ki zamori mušja jajčka in črve. S tem pa ne uničimo samo muh, temveč obenem razkužimo gnoj, v katerem so navadno kali kakšne rastlinske bolezni, ki bi zemljo lahko okužile.

KAKŠNA BO VINSKA LETINA

Lanska vinska letina v Italiji je bila rekordna, saj je znašal pridelek grozdja nad 100 milijonov stotov in so tako napravili nad 65 milijonov hl vina. Letošnja letina kaže nekoliko slabše, a jo še vedno lahko smatramo za dobro, saj bo pridelek znašal okoli 50 milijonov hl vina, kar presega redno potrošnjo in izvoz. Zato ne moremo pričakovati, da se bo vinski trg zboljšal, morda se bo celo poslabšal, saj računajo, da bo ostalo v državi še od lanske letine najmanj 30% neprodanega vina, v nekaterih pokrajinah pa kar cela polovica. Pri nas, to je v severo-vzhodnem delu države, bo v celoti letina znatno slabša od lanske: nekateri kraji bodo imeli sicer znatno več, nekateri pa mnogo manj pridelka kot lani.

ČE IMA SVINJA PREVEČ PUJSKOV

Večkrat se zgodi, da je pujskov več, kot ima svinja seskov. Če vse pustimo pri stvari, se začne boj za seske: zmagajo močnejši, šibkejši morajo hirati. V takem primeru kaže razdeliti pujske v dve gnezdi, in sicer v prvo močnejše in drugo šibkejše. Skupini pa naj ločeno sesata. Seveda morajo svinje, če imajo mlade pujske, dobiti dovolj tečne krme. Tiste, ki imajo posebno mnogo pujskov, zaslužijo in potrebujejo pa še večje obroke.

Športni pregled

PLAVALNA PRVENSTVA

Prejšnji teden so bila v Jugoslaviji in Italiji srečanja za državna prvenstva v plavanju. Po tridnevem tekmovanju je v Splitu zmagalo domače moštvo Mornar. Če hočemo kratko označiti letošnje jugoslovansko prvenstvo, lahko zapišemo, da je bilo pravo zmagoslavje mladih. Nekateri starejši plavalci so sicer še obdržali svoje položaje, toda v naslednjih tekmah za prvenstvo jim bo to težko uspelo. To dejstvo navdaja z optimizmom in upanjem vse ljubitelje jugoslovanskega športa, saj predstavlja prvi korak k izboljšanju splošne ravni vsega plavalnega športa.

Italijani so tekmovali v Milanu, Italijanke pa v Genovi. Udeležba ni bila številna, a kljub temu ni manjkalo ostrih bojev in postavljenih je bilo precej novih viškov. V Genovi so zboljšali kar 13 rekordov, med katerimi se odlikuje čas 1'23"7 na 100 metrov prsno, ki ga je dosegla 15-letna Zennaro. V tekmovalni ekip je prvo mesto osvojilo torinsko moštvo Fiat.

V DUISBURGU NAJBOLJSI NEMCI

V nedeljo so se zaključile tekme za 47. evropsko prvenstvo v veslanju. Največ zmag so odnesli Nemci, ki so zmagali kar v treh disciplinah (dvojka s krmarjem, četverec s krmarjem in četverec brez krmarja). Italija je imela v finalu tri čolne, toda uspešen je bil samo osmerek Moto Guzzi. Ostale naslove so osvojili Avstralija (skif), Sovjetska zveza (double-scull) in Vel. Britanija (dvojka brez krmarja). Jugoslovani so se slabo odrezali in imeli so le dva čolna v finalu, ki pa se nista uveljavila.

V srečanjih za četrto prvenstvo Evrope za ženske so tudi tokrat dosegle največje uspehe sovjetske tekmovalke, ki so zmagale v vseh petih disciplinah.

ČUDOVITI SVET ŽUŽELK

Če se samo malo pogledimo v svet žuželk, bomo kmalu odkrili čudovite stvari, ki jih znanstveniki razglablajo, a jih povečini ne morejo doumeti. Kako spozna na primer metuljček rastlino, na katero mora odložiti jajčka, da bodo izvaljene ličinke - gosenice imele na razpolago takoj dovolj primerne hrane? Ali je v nervozni gmotici, ki služi za možgane, še ostal spomin iz prejšnjih časov, ko je bil metuljček še ličinka? Ali je to naravni nagon? In kaj je naravni nagon?

Ličinka - gosenica se po določenih dobi zabubi. V hubi se spremeni v metulja. Spremeni se vse tkivo in nastane popolnoma druga oblika. Žival dobi perutnice. Brž ko metuljček zleze iz mešička, zna brez vaje uporabljati perutnice in odleti v svet. Ko dobi ptiček perutnice, ga morajo starši več časa učiti, kako naj leti. Ravno tako kot morajo starši učiti otroka, kako naj hodi.

Iz jajčk izlezle ličinke — gosenice — so zelo požrešne. Kar naenkrat pa se zabubijo, ne potrebujejo več hrane in se pozneje spremenijo v čudovito zgrajeno letečo žuželko. ki išče nektar na cvetlicah ali pa lovi druge žuželke, da jih požre. Kdo je naučil žuželke, da se skrijejo svojim sovražnikom? Mnoge dobijo oblike in barvo svoje okolice, da jih je težko odkriti.

Opazujmo mravljo! Ali ta čudovita delavka kaj misli, kaj presoja? Ali je v živalici zapleten in popoln ustroj, ki vodi in nadzira njeno delo? Nihče tega ne ve in bogvedi, če bomo kdaj to tajno odkrili. Čim bolj preiskujemo in razglabljam, tem večje tajne se nam odkrivajo in če količkaj pomislimo, moramo priti do zaključka, da je narava čudovita in da ta čuda niso mogla sama nastati. Tako sodijo vsi svobodni znanstveniki.

SPORT PO SVETU

8. olimpiada gluhtonemih. — Prejšnji teden so bile v Milanu mednarodne športne igre gluhtonemih, na katerih je nastopalo nad 1200 atletov iz 34 držav. Najbolje so se izkazale naslednje države: Italija, ki je nabrala 13 zlatih kolajn, Nemčija, ZDA, Sovjetska zveza in Madžarska. Jugoslovani so zmagali v nogometu in streljanju.

Sah. — Na Dunaju se je zaključilo evropsko ekipno prvenstvo. Kot so vsi pričakovali, se je na prvo mesto uvrstila Sovjetska zveza. Jugoslavija je brez konkurence zasedla drugo mesto pred Češko in Zahodno Nemčijo. Največje presenečenje turnirja predstavlja odločna zmaga (6:4) Jugoslavije nad Rusijo.

Motociklizem. — Na značnem dirkališču v Monzi so bile zadnje dirke za letošnje svetovno prvenstvo. V posameznih disciplinah so zmagali: 125 - Ubbiali (M.V.); 250 - Proveni (Mondial); 350 - Mc Intyre (Gilera); 500 - Liberati (Gilera) in sidcars - Milani (Gilera). Svetovni prvaki so postali: Italijana Proveni (125) in Liberati (500), Anglež Sandford (250), Avstralec Campbell (350) in Nemeč Hillebrand (sidcars). Lestvica motornih znamk je naslednja: 125 M. V. in Mondial; 250 Mondial; 350 Gilera; 500 Gilera in sidcars B.M.W.

Lahka atletika. — Po tridnevnih ostrih borbah v vseh disciplinah je Jugoslavija tudi letos z lahkoto zmagala na XVI. balkanskih igrah, ki so bile v Atenah. Med ženskimi ekipami so prvo mesto zasedle Romunke. Na tradicionalnem tekmovanju v štafetah za zlati pokal Mairano je tretjič zaporedoma zmagal beograjski Partizan (Kutič, Subotič in Pavlovič).

Nogomet. — Mladinska ekipa Rome je zmagala na mednarodnem turnirju, ki je bil v Sanremu.

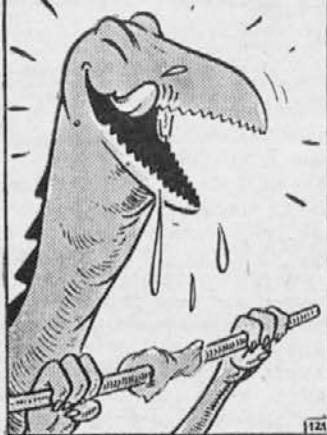
Plavanje. — 30-letna Danka Grete Anderson je preplavala Rokavski preliv v 13 urah in 52 minutah. Od 21 plavalcev je poleg nje došel na cilj le en tekmovalce.

Košarka. — Na mednarodnem tekmovanju v Atenah se je na prvo mesto uvrstil domačin Panhellenios. Zenska ekipa Spartaka iz Prage pa je zmagala v Messini.

10

Za
naše
naimlaš
čudežni
otok

POŠAGTI JE PEČENKA OČITNO
TEKNIKA...

TODA ZVER NI-POGRABILA ZVITO-
REPCA, IZ KUPA ZAKLANIH ŽIVALI
JE IZBRALA ENO IN MU JO POLO-
ŽILA PRED NOGE....

HM, ČE PRAV RAZUMEM, MU JO
MORAM SPEČI!... NO, ČE NI HUŠ-
ŠEGA - DA SE LE MENE NE
LOTI!

NATAKNIL JE ŽIVAL NA RAŽENJ IN
JO PRIČEL VRTI TI NAD OGNJEM...

MMM, KAKO DIŠI! ZDAJ JE ČAS,
DA SI TUDI JAZ ODREŽEM KAV
KOŠCEK...

...MED TEM JE TRDONJA
PRIBLIŽAL GOREČO BAV-
LJO ŽELVINEMU REPU...

HURA, ZUNAJ JE!! BRŽ PREREŽI
VRV! ZA NJO, LAHOTNIK! NE SME
NAMA UITI, LETALO MORAVA
ODREZATI!

NIKDAR SI NE BI
MISLIL, DA LAHKO
ŽELVA TAKO
GAL-OPIRA!

2

Živi mrtvec

(Resnična zgodba)

Nadaljeval je s hvaležnim pogledom na njo: »Nič nisem vedel, kaj se je z mano pripetilo. Gledal sem krog sebe, kot da bi padel z drugega sveta. Govoriti sem še mogel, pisal sem pa le z veliko težavo.«

Nato je pripovedoval, kako je prišel pristaniški zdravnik in ga ukazal prenesti v mornariško bolnišnico. »Kmalu sem se popravil, toda vsa moja preteklost je ostala izbrisana. Lahko si predstavljate, kako mi je bilo pri srcu. Opazil sem, da mi niti zdravniki niti policija nič ne verjamejo. Imeli so me za sleparja, za nevarnega zločinca, čeprav sem govoril književno angleščino in ne narečje pomorščakov, ki je v navadi po luških skladiščih. Kar čutil sem nezaupne poglede od vsepovsod.« Spet je umolknil, zaglobljen v temne spomine.

»Vendar si ozdravel in spet zaživel,« ga je bodrila Marija, sama že prevzeta od neznančeve zgodbe.

»Da — toda neke noči nisem več vzdržal. Ušel sem iz bolnišnice in preplaval reko na drugi breg... Od takrat sem bil vedno na begu kot potepuh, včasih hlapec, pa spet v rudnikih ali kot sedaj postopač in pivec viskyja. Ne morem se otresti misli, da sem v prejšnjem življenju nekaj drugega delal; da nisem bil to, kar sem zdaj. Tudi jutri, ko bom prenašal tovore kot težak, se bom čutil izobčenea. Oh — kaj sem pravzaprav,« je obupano zahropel.

»Od kod pa imaš papirje na ime Toma Elesmera?« je Marija ljubeznivo poizvedovala. Tom sprva ni hotel odgovoriti.

»No, no, kar z besedo na dan,« je dekcle ukazovalno pozivalz. Tom se je vdal.

»Kupil sem jih. — Takrat ko sem kopal v rudnikih. Neki tovariš je imel dvojna izkazila. Bil je pijanec, pa sem mu jih odkupil za celotedenski zaslužek. Še lačen sem bil za — novo ime. Toda kdo je ta Tom, ki je na sliki meni podoben, kdo ve?« Pokazal ji je fotografijo. »Morda je kakšen zločinec; morda je že mrtev. Toda jaz sem živ. Igrati moram vlogo Toma Elesmera. To moram — moje skrivnosti, da jaz nisem Tom, ne sme nihče izvedeti — saj sam ne vem, kdo sem,« je obupano pristavil.

»Seveda,« je prikimala Marija, »sicer te zgrabi ali policija ali pa te vtaknejo v blaznico.«

Spet sta obstala. Marija se ga je oklenila, kakor da bi se bala, da bo Temza zopet pogoltnila živega mrtveca.

TEDENSKI KOLEDARČEK

8. septembra, nedelja: Rojstvo M. D.
 9. septembra, ponedeljek: Peter K.
 10. septembra, torek: Nikolaj T.
 11. septembra, sredo: Emilijan
 12. septembra, četrtek: Ime Mar.
 13. septembra, petek: Notburga
 14. septembra, sobota: Pov. sv. Kr.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 4. septembra si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,50—24,25 lir
100 dinarjev	88—92 lir
100 francoskih frankov	127—133 lir
funt šterling	1500—1550 lir
nemško marko	144—146 lir
pesos	12—15 lir
švicarski frank	145,75—146,75 lir
zlato	711—713 lir
napoleon	5000—5100 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 8. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 18.30 Mladina pred mikrofonom: »Nastop gojencev otroškega vrta na Opčinah«; 20.30 P. I. Cajkovski: »Evgenij Onjegin«, opera v 3 dej.

Ponedeljek, 9. septembra, ob: 12.00 O pravilni prehrani: »Prehrana v raznih starostnih dobah«; 12.55 Orkester Cergoli; 18.00 Schumann: Kvintet v Es-duru, op. 44; 19.15 Radijska univerza: Državljan in javna uprava: »Bodoči razvoj javne uprave«; 21.00 Znanost in tehnika: »Morski pes proti človeku«; 22.00 Izbrani listi iz slovenske književnosti: Janez Trdina: »Netek«; 22.15 Stravinski: Praznik pomladi.

Torek, 10. septembra, ob: 12.00 Pisani svet: »Sprehod po Varšavi«; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Koncert operne glasbe; 21.00 Johann Nestroy: »Sreča v zakotju«, veseliga v 2 dej. Igrajo člani Radijskega odra.

Sreda, 11. septembra, ob: 12.00 Izvor in gojenje okrasnih rastlin: »Zgodba o Linneju«; 13.30 Priljubljena glasba; 19.15 Skromne zgodbe o koristnih rečeh: »Čevlji«; 21.00 Obletnica tedna: »General La Fayette«; 21.15 Operne arije; 22.00 Iz italijanske književnosti in umetnosti: »Pomen neorealističnih izkustev«.

Četrtek, 12. septembra, ob: 12.00 Potovanje po Italiji: Turistični razgledi Maria Adriana Bernonija; 13.30 Orkester Cergoli; 18.00 Liszt: Koncert št. 1 v Es-duru; 19.15 Radijska univerza: Evropska kolonialna ekspanzija: »Prva svetovna vojna in leninistič-

ne teorije o imperializmu«; 21.00 Dramatizirana zgodba: Duilio Severi: Kateri izmed treh?: »Pribežališča na ledeniku« (7. zgodba); 22.00 Nove knjige in izdaje: »Letošnje italijanske poketne knjižne nagrade«; 22.15 Mala simfonija.

Petek, 13. septembra, ob: 12.00 Življenja in usode: »Senator William Knowland«; 13.30 Glasba po željah; 19.15 Žena in dom; 20.30 Iz opernega glasbenega sveta; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Večerni pogovori Francesca Carneluttija.

Sobota, 14. septembra, ob: 12.00 Po tržaški okoli: »Po grebrenski poti z Opčin do Nabrežine«; 12.55 Jugoslovanska folklorna glasba; 16.00 Radijska univerza: Psihologija živali: »Čebele in živalska govorica«; 18.30 Oddaja za najmlajše: Aleksander Marodič: Izgubljeni na morju: »Upor« (2. del); 21.00 Teden v Italiji; 21.15 Vesela glasba; 22.10 Lahki ork.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 396: Na njivi, ki jo zadnja leta orjemo s traktorjem, se je razpasel plevel-slak, čeprav jo redno okoplamo in z nje odstranjujemo plevel. Kako bi se dal uničiti? Nekateri pravijo, da z večno deteljo.

Odgovor: Traktor ni nič kriv, da se je na njivi razpasel slak. Prav gotovo niste redno pobirali njegovih korenin. Odstranjevali jih morate ob oranju in brananju. Slak boste tudi uničili, če boste gosto sejali večno deteljo (lucerne, erba medica) in deteljščice ali travišče ohranili vsaj 4 leta.

Vprašanje št. 397: Okoli mladega sadnega drevoja napravijo nekateri posebne kolobarje, v katere sejejo radič, solato, paradiznike in drugo povrtnino. Pravijo, da z gnojenjem in zalivanjem koristijo tudi drevesu, čeprav nekateri trdijo, da je to za drevesce škodljivo. Kdo ima prav?

Odgovor: Na vsak način bi mlado drevesce bolje uspevalo, če bi okoli njega napravili kolobar, mu gnijili in ga zalivali ter ničesar ne vsejali. Če pa bi nekdo drevesca samo vsadil in jih potem zanemaril, se bodo drevesca bolje razvijala tistemu, ki bo okoli njih delal kolobarje, gnojil in zalival ter vsejal tudi povrtnino. Prav imajo torej vsi, a vsak po svoje.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 7. septembra, ob 20.30 na stadionu

»Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

Carlo Goldoni

PRIMORSKE ZDRAHE

komedija v treh dejanjih

VELIKA UPRIZORITEV NA PROSTEM

V nedeljo, 8. septembra, ob 20.30 na stadionu

»Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

PRIMORSKE ZDRAHE

Poslovilna predstava Tee Starčeve

V torek, 10. septembra, ob 20.30 v kinodvorani

v Skednju

Branislav Nušič

ŽALUJOČI OSTALI

»Pomagati ti hočem, kolikor je v mojih močeh. Toda ti moraš delati in zaupati v samega sebe.«

Tom se je bridko razjokal. Prijel jo je za obe roki: »Hvala ti, Marija, ti pomeniš zame morda zadnjo rešitev.«

»Tudi ti nisi več zame živi mrtvec — dragi Tom!«

Čudno je bilo pri srečanju redkim ljudem, ko so ob bregu temne reke videli dva mlada človeka, ki so jima lile solze po licih.

Toda v njunih sročih je že vstajal svetel dan.

Čez dober mesec sta bila »Lady« in Tom mož in žena. Vsi znanci so se spraševali, kako se je lepa Marija, ki je bila tako nepristopna, tako hitro odločila za neznanega težaka. Okolica je vedela, da se za njeno roko poteguje nekaj očetovih mladih, bogatih zancev. Toda vse je odbila in je raje vzela moža, o kateremu niso vedeli ne kaj je ne od kod.

Odločna Marija je pa premagala vse ovire. Nič ji niso bile mar govorice. Končno so tudi ti glasovi potihnili. Oče je bil še vesel, ko je videl, kako srečno živita že tri leta. Dva živahna otročiča sta Marijo in Toma vezala s srčnimi vezmi.

Včasih pa je mlado ženo le prešinjal strah pred bodočnostjo. Kakšna temna usoda leži nad možjevo preteklostjo? Ne bo nje senca legla tudi na nedolžna otroka, se je tesnobno spraševala.

Pa se je navadno brž otresla mračnih misli. Ko se je Tom vrnil z dela, je uživala, ko sta otroka vsa zadovoljna plezala po njegovih kolenih. Tudi kot žena in mati je Marija ostala prava »Lady«. Zavedala se je, da je pravilno ravnala in da je vdahnila možu —

živemu mrtvecu — novo življenje.

V začetku je mladi par stanoval v podstrešni sobi nad gostilno. Polagoma pa se je Tom pri delu tako uveljavil, da je postal poln zaupanja v svoje moči. Spoznali so njegove organizatorične sposobnosti. Dali so mu mesto nadzornika skladišč ter prijetno in udobno stanovanje. Zdelo se je, da je sreča Elesmerove družine popolna.

Toda kje na svetu je sploh neskaljena sreča?

Jasen, sončen dan je žarel nad mestom, ko je Tom Elesmer stal na obrežju Temze. Večkrat je zahajal k reki, kakor da bi hotel poiskati v njenih valovih skrivnost, katere se je tako bal.

Ko se je po daljšem opazovanju napolit domov, je ugledal tovrni avtomobil. Vozil mu je naproti s precejšnjo naglico. Vendar je Tom še utegnil prebrati na vozilu naslov podjetja: A. C. Mitchell — strojne tovarne — Leeds. Pri tem se je zdrznil, toda ni imel več časa za nadaljnje razmišljanje. Ugledal je morda štiri leta starega dečka, ki je tekkel čez cesto proti dirkajočemu tovarniku. Tom je hitro poskočil in je v zadnjem trenutku zgrabil dečka ter ga izvlekel že skoraj izpod koles. Sam pa se ni mogel izogniti, da ga ne bi težki blatniki ošinili in ga zalučali ob tlak, kjer je obležal za sekundo v nezavesti. Kmalu mu je omotica prešla. Dvignil se je s tal in si obrisal obraz.

»Ti prekleti — Edi,« je glasno zavpil. Ni se zavedal, da je spregovoril ime, katero je bil že pred leti pozabil. Pozabil takokakor na vse, kar je doživljal pred leti.

(Dalje)

ŽENSKI KOTIČEK**LIKERJI IN SADNI SOKOVI**

Nenapovedanega gosta lahko postrežemo s kozarčkom likerja. Ker je liker v trgovini drag, ga lahko same pripravimo.

Jagodov liker. Potrebuješ 1 kg jagod, 1 liter žganja in pol kg sladkorja. Zrele jagode daj v steklenico in nalij nanje žganja. Zaradi okusa lahko dodaš strok vanilije, košček cimeta in nekaj klinčkov. Steklenico zamaši in pusti teden dni na soncu. Skuhaj sladkor, polj ga s četrt litra vode in ko se ohladi, ga prideni jagodincemu soku. **Kuminov liker.** Vzemi 20 dkg kumine, 1 liter žganja in pol kg sladkorja. Zbrano kumino zrezi, deni jo v steklenico, nalij vanjo žganja in vse postavi za 10 dni na sonce. Skuhaj pol kg sladkorja v pol litru vode. Ko se ohladi, prilij vse skupaj h kuminovemu žganju in nato še enkrat precedi.

Zelo dobri so tudi mešani sokovi. Ko jih pripravljaj, ti pripravimo, da uporabljaj le neokrušeno emajlirano posodo. Preden napolnimo s sokom dobro oprane steklenice, jih nekoliko segrejemo. Pred uporabo namakamo zamaške 24 ur v 3% žvepleni kislini, da se razkužijo in postanejo elastični. Steklenice s sokovi hranimo v suhih in temnih shrambah.

Nudimo vam tudi nekaj receptov za dobre sadne sokove. **Grozni sok.** 5 kg grozdnih jagod zmeljemo na strojčku za meso, dodamo 1 liter in pol vode ter 3 četrt sladkorja. Preden oslajeni sok zavre, ga prelijemo v steklenico. **Marelični sok.** Operemo in razpolovimo 5 kg marelic, koščice odstranimo. Zmeljemo jih na strojčku, dodamo 2 litra vode in 3/4 kg sladkorja. Vse dobro premešamo in pustimo v miru 12 ur. Sadje pretlačimo in preden sok zavre, ga prelijemo v steklenico. **Bezgov sok.** Očisti 2 in pol kg bezgovih jagod, dodaj dišave, vejico češmina, lupino limone in 1 liter vode. Vse toliko časa segrevamo, da se zmehča. Nato jagode pretlačimo, dodamo 3/4 kg sladkorja, ponovno segrejemo in tik pred zavretjem prelijemo v vročo steklenico. **Borovnično vino.** Preleči borovnice in jih ocedi skozi krpo. Na 10 litrov ocedka vzemi liter rdečega vina, 2 kg sladkorja, skorjico cimeta in nekaj dišečih klinčkov. Kuhaj 20 minut in sok prelij v vroče steklenice, v katere smo prej dali 2 žlici žganja.

Vpisovanje v šolo **Glasbene matice v Trstu** se zaključuje 12. septembra. Prizadeti naj se zglase v šolskih prostorih in ul. R. Manna od 9. do 12. ure (tel. 29-779). Na šoli poučujejo klavir, vse orkestralne instrumente, harmoniko ter nauk o glasbi.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477